

III. FEJEZET.

Kivonat a m. kir. honvédség szolgálati szabályzatának II. részéből.

Előzetes észrevételek.

Az «oszlop» kifejezés alatt mindazon csapatok és vonatok értendők, a melyek egységes parancsnokság alatt, egy és ugyanazon menetvonalon vannak.

«Csoportok» az egésznek oly részei, melyek az egésznek parancsnoksága részéről neki kiutalt feladat keretében önálló működésre vannak hivatva.

Jelentések.

Pontosság.

Háboru idején jelentések, az ellenségről más módon nyert hirekkel egyetemben, a parancsnokok rendelkezéseire nézve kiváló, néha döntő fontossággal bírnak. Ezért szükséges, hogy valamennyi jelentésre különös gond fordíttassék és minden hir, oly pontosan és behatóan, a mint ezt a körülmények engedik, előzetesen bírálat alá vétessék.

Minden jelentés hű képét nyujtsa a leírandó ténynek.

A jelentéstevő felelős levén a tartalomért, gondosan válassza meg kifejezéseit.

A közlemény tárgyát bírálja meg anélkül, hogy magát valamely előre alkotott nézet által befolyásolni engedné és a jelentésben mindenkor élesen válassza külön azt, a mit személyen észlelt, a mit más — és kicsoda — hozott tudomására és a mi csupán sejtelmén vagy következtetésen alapul.

Az ellenségre vonatkozólag kiváltképen fel-
említendő, hogy hol és mikor észleltetett, mily erejű volt és mely fegyver (csapat) nemekből állott, továbbá, hogy menetelt-e, esetleg hová menetelt, táborozott, vagy valamely felállításban volt-e. Oly nyomok és jelek, melyekből az ellenségnek valamely vidéken való jelenlétére lehet következtetni, szintén bejelentendők; az ellenség által visszahagyott papirok és tárgyak, melyek fölvilágosítást nyujthatnak felőle, a szükség- és lehetőséghez képest beküldendők.

Sok esetben fontos megtudni, hogy az ellenség a sejtett helyen nincsen-e jelen, vagy hogy a föltételezett vagy ismert viszonyok bizonyos idő alatt nem változtak-e.

Minden jelentésből kivehető legyen, hogy mikor és hol történt az észlelés.

Valamennyi jelentés a közvetlenül előljáró parancsnoksághoz intézendő; járőrök közvetlenül azon parancsnoknak jelentenek, a ki őket kiküldte.

Tartalom.

Szolgálati ut

Oly jelentések, melyek más parancsnokokra nézve is fontossággal birnak, ezekkel közlendők.

Ha valamely csapat az ellenség által közvetlenül van veszélyeztetve, akkor ez neki, tekintet nélkül az egyébként még szükséges jelentésekre, azonnal tudomására hozandó.

Hogyha egyidejűleg több helyre tétetik jelentés, ez a jelentésben megjegyzendő.

Kiadványozás.

Jelentések nagyobb távolságokra rendszerint írásban (esetleg táviró vagy telefon útján is) tétetnek.

Különösen valamely összeütközés előtt és alatt azonban szükséges, már az írással járó idővesztésre való tekintetből is, hogy szóbeli jelentések lépjenek az írásbeliek helyébe.

Elküldés.

Jelentések lehető gyorsan jussanak ahhoz, a kihez intéztetnek; későn érkező jelentések többnyire majd minden értéküket elvesztik.

Jelentések rendszerint nyílt borítékban küldendők el. A boríték átvételi elismervény gyanánt használandó fel és az áthozónak visszaadandó.

Ismertetőjelek.*)

Jelhang, jelszó,
jelnév.

Helyőrségekben és háboruban, különösen oly esetekben, midőn — mint éjjel vagy ködben — másféle biztosítás nem elegendő, ismertetőjel gyanánt a jelhang, a jelszó és a jelnév szolgál.

*) Az első három bekezdés a szolgálati szabályzat I. részéből vétettek át.

Jelhang gyanánt egy könnyen emlékezetben tartható és minden katona előtt ismeretes szó, — jelszó gyanánt egy város neve, — jelnév gyanánt egy keresztnév, melynek a jelszóval egyenlő kezdőbetűje van, használtatik.

A jelhang és jelszó mindazokkal, kiknek azt szolgálatuknál fogva ismerniök kell, a jelnév csak különös viszonyok között, — nevezetesen várakban és háboruban — és csakis tisztekkel és más bizalmi emberekkel közöltetik mint harmadik ismertetőjel.

Háboruban az ismertető jelek csak akkor alkalmazandók, ha másféle biztosítás nem elegendő, tehát várháboruban mindenkor, a nyílt háboruban csak kivételesen.

Az ismertetőjelek meghatározása.

Az ismertetőjelek érvénye déltől délig tart.

Az ismertetőjelek kiadása a parancsnokságok, csapatok és tartalékinstitúciókhoz, rendszerint az eligazításkor 5 naponként, kivételesen hosszabb vagy rövidebb időre is történik és pedig mindig ezek közvetlen előljáró hatóságától.

Az ismertetőjelek szolgálati titkot képeznek, melyeket szigorú felelősség terhe alatt, még pedig a szükséges óvatosság alkalmazása mellett, csak azokkal szabad közölni, a kiknek azokról tudomással kell birniok.

Ha a biztosító csapatoknál gyanu támad, hogy az ismertetőjelek az ellenségnek tudomására jutottak, erről leggyorsabban jelentést tenni és a szomszédos öröket is értesíteni kell. Mig az

Az ismertetőjelek megváltoztatása.

erre hivatott parancsnokság részéről az ismertetőjelek megváltoztatása bekövetkezik, minden tekintetben a legnagyobb elővigyázatot kell gyakorolni.

Eligazítás.*)

Minden magasabb parancsnokságnál naponta egy eligazítás tartatik. Az eligazítás a parancsok, a rendelkezések, az ismertetőjelek kiadására, továbbá jelentéseknek átvételére szolgál.

Az eligazítás a vezérkari főnök vagy egy ez által kijelölt vezérkari tiszt, a dandárparancsnokságnál a dandár vezérkari tiszt által tartatik meg.

A parancskiadás órája idejekorán közhirrétételik. Ha azonban ez az ellenség közelsége miatt meg nem határozható, a parancskiadásnál való megjelenésre kijelölt egyéneknek törekedniök kell, hogy a menetelés befejeztével az illető parancsnokságnál megérkezzenek.

Az eligazításnál az órák megigazítandók.

Fontos parancsok, jelentések vagy közlemények áthozói.

Fontos jelentések, parancsok vagy közlemények tisztek vagy nagyon megbízható altisztek által küldendők.

*) «A hadrakelt sereg magasabb parancsnokságainak ügyrendjé»-ből.

Ha a használandó ut nem biztos, akkor a jelentések stb. többszörös kiállítása és különböző utakon való elküldése válik szükségessé. Az áthozóknak ez esetben az elindulás előtt a tartalom tudtul adandó; a szükséghez képest földözet is rendelendő melléje.

Az áthozók a reájuk bizott irományokat a leggondosabban őrizték és a vett meghagyásokat a lehető leggyorsabban teljesítették.

Ha fontos parancsok, jelentések vagy közlemények áthozói az utazásra vagy a menetre képtelenekké válnak, akkor forduljanak a legközelebbi parancsnokhoz, a ki irományaikat átvételi elismervény mellett átvenni és azoknak gyors és biztos továbbításáról gondoskodni köteles.

Szóbeli jelentések, parancsok vagy közlemények az imént említett eset beálltával a lehetőséghez képest szintén tovább adandók.

Különös sürgősség esetében vagy ha az ügy fontossága megkívánja és a táviró használata lehetetlen vagy elegendő biztosságot nem nyújt, a forgalom közvetítése nagyobb távolságra futárok által is történik.

Minden futár nyílt parancscsal látandó el.

Minden parancsnokság, hatóság, csapat és intézet kötelezve van, hogy futároknak a gyors és akadálytalan tovaszállításukra szükséges és kért támogatást és segélyt oly hathatósan, a mint csak lehet, megadja.

Futárok.

Hasznavehetlen
lovak pótlása.

Ha lovasított tisztek és tábori csendőrök jelentéseket, parancsokat vagy közleményeket személyesen kötelesek áthozni és lovaik hirtelen hasznavehetlenekké válnak, megkeresésükre a legközelebb levő lovas (tüzér-vonat) csapat kötelezve van, nekik vonakodás nélkül, átvételi elismervény mellett, szolgálati lovakat adni. E szolgálati lovak azonban, mihielyt csak lehet, visszajuttatandók.

Küldönczvonalak.

Altalanossághban.

Nagyobb távolságoknál hivatalos levelek továbbítására és kézbesítésére küldönczvonalak rendezendők be, olyképen, hogy alkalmas helyeken 7—15 kilométernyi távolságra egyenkint 1 altiszt és legalább három emberből álló «levélküldönczállomások» állittatnak fel. Szükség esetén ily állomásokon fogatokat is készen kell tartani.

Kerékpárosok gyakran előnnyel használhatók fel küldönczvonalak berendezésére.

Levélküldöncz-
állomások.

Hacsak bekövetkezhető rajtaütések az állomás elrejtett felállítását nem teszik szükségessé, annak szállás- vagy tartózkodási helye előtt jól szembeötlő jeleket, mint: nappal szalmacsutakokat vagy zászlókat, éjjel lámpákat kell alkalmazni. Nemkülönben szükség esetén az ut is, melyet a küldönczöknek követni kell, tájékoztatójelekkel jelölendő meg.

Szolgálati meghagyás nélkül senkinek sem szabad az állomás körletéből eltávozni.

A küldönczök az ellenség előtt teljesen, egyébként a szükség szerint fölszerelve, de mindenkor teljesen fölfegyverkezve legyenek; a reájuk bizott irományokat egy tarisznyában vagy a hátibőröndben tartják, melyeket a küldemény átadása előtt letenniök nem szabad.

A küldönczöket a betartandó utra nézve pontosan ki kell oktatni; ha ez azonban eligazitásuknál nem történt volna meg, eziránt maguk kötelesek kérdezősködni. Az előirt utról nyomós ok nélkül le ne térjenek, sehol önkényüleg ne időzzenek és meghagyásukat, mihielyt rendeltetésük helyére érkeztek, haladék nélkül teljesítsék.

Szolgálati levelek átvitelére rendszerint egy ember elegendő, bizonytalan viszonyok vagy kedvezőtlen időjárás mellett, nemkülönben ha fontosabb levelezéseket kell szállítani, két küldöncz indítandó el. Ismeretlen vidéken és általában a hol nehéz a tájékozódás, a küldönczök mellé kalauzok is adandók.

Lovasküldönczök felváltva lépést és ügetést lovagolnak, úgy hogy 7—8 percz alatt haladják meg a kilométert. Ha sebesebb ütem kívántatik, akkor ezt meg kell parancsolni.

A következő elküldésre kijelölt emberek felöltözködve és készségben legyenek; lovaik nyergelve, de lekantározva és megeresztett hevederrel állanak.

Futárok számára lovakat vagy kocsikat csak akkor szabad kirendelni, ha ezeket az illetékes parancsnokságok és hatóságok írásbeli meghatalmazása alapján kérelmezik.

Ily futárokat egy ember kísérjen, ki a használt lovat vagy a kirendelt kocsit visszahozza.

Előjegyzés.

A beérkezett és elküldött levelekről a küldönczállomás parancsnoka előjegyzést vezet, melyet a felváltáskor utódjának, az állomás bevonásakor pedig azon parancsnokságnak ad át, mely a bevonulást elrendelte.

Kézbesítőiv.

Minden elinduló küldöncznek egy kézbesítőivet kell adni, melyen az átvevő, a megérkezési idő megjelölése mellett, a levelek helyes átvételét igazolja.

Ha sürgős esetekben a kézbesítőivnek kitöltésére sem idő, sem alkalom nem volna, akkor a hivatalos levélnek boritéka, mely a czimzett nevével és átvételi idő megjelölésével látandó el, az átvétel igazolásául visszahozandó.

Egy és ugyanazon helyre szóló valamennyi hivatalos levél az elindító állomáson egy csomagba foglalandó össze.

Ha az irányítás vonalán utcsomópontokon kellene áthaladni, akkor a czimzés mellett az ut pontos megjelölésére szükséges közbeeső állomások neveit is föl kell jegyezni.

Magatartás az átadás után.

A küldöncz a levélküldemények átadása és rövid pihenő után állomására azonnal visszatérni köteles, hacsak külön parancs más eljárást nem rendel.

A parancsok és jelentések (közlemények) váltóállomások gyorsabb közvetítésére bizonyos körülmények közt a formászerű küldönczvonalak helyett egyes lovasok (lovaspárok) vagy kerékpárosokból, sőt gyalogküldönczökből álló váltóállomások is be rendezhetők. Az előjegyzés és a kézbesítőiv vezetése váltóállomásoknál elesik.

Táviró.

A villamos táviró nagyobb távolságokra az Általánosságban érintkezésnek leggyorsabb eszköze és katonai czélokra alkalmazva, a parancsadásnál és a jelentőszolgálatban oly időnyerést tesz lehetővé, mely gyakran a legnagyobb, néha döntő fontossággal bír.

A működő hadsereg körletében rövid időre szükséges táviróösszeköttetések előállítására a tábori táviró szolgál. (Lásd a hadsereg szervezését.)

A tábori táviró (telefon-vonalaknak) háboruban való fontosságára való tekintettel a csapatoknak gondosan el kell kerülni, hogy a vezetéket gondatlanság által maguk megrongálják; észlelt sérülések ott, a hol az lehetséges, azonnal megszüntetendők, vagy gyors helyreállítás céljából a legközelebbi tábori táviró állomásnak tudomására hozandók.

Ha magántáviratok továbbítása egyáltalán Magántáviratok. ban meg van engedve, akkor azok, tekintet nélkül arra, vajjon a hadsereg hozzátartozóitól

vagy pedig a lakosságtól származnak, tartalmuk tekintetében az állomáshoz legközelebb eső magasabb parancsnokság vezérkari főnöke vagy valamelyik általa erre följogosított vezérkari tiszt által, a leggondosabban átvizsgálandók és a továbbítás előtt láttamozandók.

A tartalék-távíró körletében csupán valamely hadtápparancsnokság s ez is csak az esetben van a láttamozásra följogosítva, ha valamely magasabb parancsnokság nincs a közelben.

Pósta.

Altalanosságbán.

A póstaintézetek csupán kevésbé fontos, nem sürgős közigazgatási és gazdasági ügyeket tartalmazó hivatalos levelek továbbítására használandók.

Tábori-pósta.

A tábori-pósta a mozgó seregrészekről jövő és az azokhoz menő, továbbá a seregrészek közötti postaforgalmat közvetíti, azonban csakis levelezéseket, hírlapokat és pénzküldeményeket továbbít. Teherküldeményeket a tábori-pósta csak esetenként, különös föltételek mellett, utasokat pedig sohasem szállít.

Póstamentesség,
ajánlás.

A fegyveres erő tagjainak és a hadrakelt seregnél beosztott polgári egyéneknek összes belföldre címzett magánlevelei és tábori-posta-levelezőlapjai, valamint az azok címére a tábori-póstaintézetekhez beérkező levelek és levelezőlapok portómentesek.

Az ajánlás csakis hivatalos iratoknál van megengedve; express-póstaküldeményeknek nincs helye.

Czimzések.

A katonai egyéneknek szóló postaküldemények czimlapján a seregtest, a csapat és az alosztály (az intézet, a parancsnokság), melyhez a címzett tartozik, feltüntetendő.

Elhozatal.

A póstaintézetektől a levél- és kocsipostaküldemények meghatalmazással ellátott tisztek vagy tisztviselők által hozatandók el a posta-hivataloktól.

Ellenőrzés és
óvatosság.

Ellenséges földön az összes postaküldemények katonai ellenőrzés alá helyezendők, a posta egyáltalában rögtön lefoglalandó és ha szükséges, a postaforgalom, még az ellenségtől meg nem szállott vidékek felé is, végleg beszüntetendő.

Mozgósítás alatt és háboruban, a határozottan arra hivatottak kivételével, minden katonai (valamint a hadsereg kíséretében levő polgári) személynek a legszigorubb megtorlás terhe alatt tiltva van, hogy nyilvános lapoknak bármilyen közleményeket szolgáltatson. Említett személyek a magánlevelezésükből, habár tudtuk nélkül is, nyilvánosságra jutó közleményekért szintén felelősek, miért e tekintetben a legnagyobb óvatosságot kötelesek szem előtt tartani, nevezetesen azon adatokra nézve, melyek a hadrendet, menetirányokat, menetcélokat, a csapatok számát és helyét érintik.

Menetek.

Általános határozványok.

A menetek elnevezése.

«Utazómenetek» azok, melyeknél az ellenséggel való összeütközés lehetősége ki van zárva.

«Ütközetmenek» azok, a melyeknél az ellenséggel való összeütközés lehetséges vagy valószínű.

Menetek «erőltetett menetek»-ké akkor válnak, ha csupán a legszükségesebb pihenés, a főzés és etetés végett szükséges félbeszakításokkal mindaddig folytattatnak, míg a menetcél elérve nincs.

Utazómenetek.

Menetrend és menetalakzat.

Minden oszlop elő- és utóvéddel menetel.

Elővéd.

Az elővéd feladata, hogy a menetakadályokat elhárítsa és az oszlopparancsnok rendelkezése szerint a főcsapat számára netán szükséges egyéb előkészületeket is megtegye.

Utóvéd,

Az utóvéd feladata, hogy a menetelő oszlop mögött a rendet fentartsa.

Az összes hátramaradottakat egy osztályba gyülekezteti, gondoskodik a menetképtelenek tovaszállításáról és a többieket a legközelebbi alkalommal csapatjukhoz küldi. Ha a menetképtelenek tovább nem vihetők, akkor melléjük szükség esetén más katonák adandók.

Fogolyörség.

Büntetés alatt álló oly emberek átvételére és őrzésére, kik vétségük minőségéből kifolyólag beosztásukban nem hagyhatók meg, szükség esetében ott, a hol az utóvéd nem menetel közvetlenül a csapat után, minden csapattest vagy vonat végére egy altiszt parancsnoksága alatt álló «fogolyörség» rendelendő ki.

Ezen örségek az I. rész értelmében viselkednek és a szükséges parancsokat a csapattestjük végén menetelő ügyeleti tiszttől, illetve az illető vonatparancsnoktól veszik.

Az oszloprészek menetalakzata az utak szélességétől és minőségétől függ.

Menetalakzat.

Gyalogcsapatok és vartüzérség rendszerint kettősrendekben, lovasság négyesével, ütegek és vonatok menetoszlopban menetelnek.

Menetszabályok.

Mihelyt valamely oszlop, nagyobb testeknél ezeknek él-zászlóalja (lovasszázada, ütege, vonatrésze) az elindulás helyét elhagyta, az oszlopparancsnok a «Lefujni» (Szüntető) jelet adja, amely a következő zászlóaljok stb. által fokozatosan átveendő.

Szüntető.

Ezen jelre a következő kényelmek engedendők:

Kényelmek.

A kardok hüvelybe rejtetnek;

a «ne tarts lépést»-ben való menetelés meg van engedve, azonban a parancsnokokra van bízva,

hogy akkor, ha czélszerűnek találják, az egyenletes lépést elrendeljék;

a legénység a puskát kényelme szerint, de mégis csak úgy hordhatja, hogy ez által másnak alkalmatlanságot ne okozzon; szabad beszélgetni, énekelni és dohányozni, ha különös viszonyok mást nem követelnek; erős léghuzamnál azonban a lőszerrel vagy robbanó szerekkel megrakodott kocsik közelében lévő embereknek a dohányzás tiltva van.

Ezenfelül a csapattestek és a többi önálló részek parancsnokai a nyakra való levevését és a zubbony (kabát, köpenyegek stb.) kigombolását, valamint a derékszíjkapocsnak időnkénti kikapcsolását megengedhetik.

Az ut felhasználása.

Ha az ut szélessége és állapota megengedi, akkor annak egyik oldala vagy a középrész szabadon hagyandó.

Az oszlop éle mindannyiszor az utnak kényelmesebb részeit használja, míg a többi csapatok (vonatok) utána mennek.

A «megállás»-nál az egyik oldal mindenkor szabadon hagyandó.

Lovasítottak, kiknek az oszlop mentén előre vagy hátra kell lovagolniuk, lehetőleg az ut mellett haladjanak.

Az ügyeleti tisztek beosztása.

Az ügyeleti tisztesek azon osztály (alosztály) végén menetelnek, a melyre szolgálatuk kiterjed. Minden vonat (vonatrész) végén is mindenkor legyen egy felügyelőtisztes.

Az ügyeletitisztesek kötelessége, hogy a visszamaradottakat felírják és ha szükséges, az orvos elé állítsák. Menetképesek összegyűjtendőek és a legközelebbi alkalommal alosztályaiknak átadandók. Menetképteleneknek a kocsira való felülés, az orvos rendelése alapján, a vonat (vonatrész) parancsnokok által megengedendő. Ha kell és lehetséges, ezen rendelés írásban adandó. Orvos hiányában a vonat (vonatrész)-parancsnok saját belátása szerint határoz.

Az ügyeleti tisztek feladata.

Az ügyeletitisztesek hosszú pihenőknél, valamint a menetcélnél parancsnokaiknak jelentést kötelesek tenni.

A vonathoz a legnagyobb szigorral kell arra ügyelni, hogy a vonathoz senki se tartózkodjék, a ki nem oda való.

Meleg időjárásnál az elővéd lehetőleg gondoskodjék arról, hogy helyiségekben a lakosok ivóvízzel telt edényeket állítsanak ki az utra, hogy az oszlop elvonulás közben a rendnek jelentékeny megzavarása nélkül, ivóvízzel láthassa el magát.

Ivóvíz.

Nagy hőségben a menet alatt való ivás a legalkalmasabb mód arra, hogy a napszúrásigutának elejét vegyék.

Egyébként a menetközben való kilépés csak a legsürgősebb esetekben és pedig csak az előjárók által az alosztályparancsnoktól felfelé, vagy oly közegek által, kiket erre az alosztályparancsnok kivételesen felhatalmaz (a végén menetelőtiszt) engedhető meg.

Kilépés.

Önhatalmulag egy löveget (járművet) sem szabad megállítani, a sorból kivenni vagy másoknak elébe hajtani.

Csupán táviró vagy póstajárműveknek szabad másoknak elébe hajtani, ha ezt szolgálatuk feltétlenül megkívánja, továbbá futároknak, valamint azon tiszteknek és hivatalnokoknak, a kik az utazás sürgősségét igazolni képesek.

Ha valamely löveg (jármű) egészen elakad, akkor azt, ha csak lehet, az utból félre kell tenni vagy ki kell kerülni. Visszamaradó járműveknél, ha szükséges, a vonatőrségből egy ember hagyandó vissza. Mihelyt a löveg (jármű) újból menetképesé vált, a legközelebbi löveg (jármű) osztály végéhez csatlakozzék, és csak valamely pihenő alatt vezetendő beosztásába.

Ha azonban valamely jármű épenséggel nem volna tovább szállítható, akkor annak rakományát, ha csak lehet, más kocsikra kell átrakni.

Vonatjárművekre a vonat (vonatrész)-parancsnok engedélyével csak a menetképteleneknek és kivételesen — ha fárasztó munkákra való tekintettel szükségesnek mutatkozik — a vonatőrizetre nem alkalmazott mesterembereknek, továbbá a nem lovasított gyógy- és patkolókovácsoknak szabad felülni.

Pihenők.

Körülbelől egy félórával azután, hogy valamely oszlop (oszloprész) vége az elindulás helyét elhagyta, mintegy 10 percznyi pihenő tartandó. Rövid pihenő.

A lábbelinek, nyergelésnek stb. hiányosságai azonnal helyreigazítandók.

A hosszú hihenő körülbelől egy órai tartammal, közönséges meneteknél akkor rendelő el, ha az utnak több mint fele meg van téve. Hosszu pihenő.

A hosszú pihenők helyei az uttól oldalt, oly pontokon, a hol víz található és ha lehet, helységek közelében, választandók.

Magában a helységben azonban csak rossz időben és hideg évszakban vagy akkor kell a pihenőt tartani, ha ezt a vízzel való ellátás kívánja.

A csapat a pihenő alatt sem a nap hevének, sem pedig erős léghuzamnak kitéve ne legyen.

A pihenő helyek kiszemelésére lovasított tisztek és altisztek, esetleg kerékpárosok is küldetnek előre.

Víz és élelmiszerek elhozatalára embereket kell vezényelni, a kik osztályonként összegyűjtendő és az ügyeletitisztesek által vezetendő. Ha helységekbe kellene bemenni, akkor mindenestre tiszt vegye át a parancsnokságot. A víznek netalán szükséges szűrése ellenőrizendő.

Jelek.

Az oszlopparancsnokok a szabályszerű kürt-(trombita-) jeleket használják, melyek közül az alább említettek menetekben a következő külön jelentőséggel bírnak.

- a) «Lefujni» (Szüntető): A «Menetszabályok»-ban említett könnyebbitések engedélyezése.
- b) «Felhívó»: Az előírt magatartás felvétele. Mindenki szabályszerű beosztásába megy; az öltözködési könnyebbitések beszüntetése a csapatparancsnokok belátására van bízva.
- c) «Állj»: A menet beszüntetése (ha szakadások keletkeztek volna, csak az előírt távközök helyreállítása után); az oszlop, tovább menetelésre készen, az uton marad.
- d) «Állj» — «Pihenő» («Lóról»): Rövid pihenő.
- e) «Állj» — háromszor «Pihenő» («Lóról»): Hosszu pihenő vagy véletlen megállás, a mely előreláthatólag legalább egy fél óráig tart.
- f) «Sorakozó» («Lóra»): Minden csapat és vonat menetkész állapotba helyezkedik.
- g) «Előre»: A menet folytatása az eddigi menetirányban.
- h) «Balra» — «Jobbra»: Az utnak ez által jelzett oldalára való átmenet.
- i) «Templomba hívó»: Az ütemnek mérséklése az élen.

Ha szükséges, akkor külön figyelmeztető jelek állapítandók meg. Minden jel előtt, a mely csak egy csapattestnek szól, annak saját (ezred) hívóját kell fuvatni.

Figyelmeztető
jel.

Különleges határozványok.

a) Magatartás különleges esetekben.

Ha két ellentétes irányban menetelő oszlop találkozik, akkor azok jobbra térnek ki egymásnak.

Két oszlopnak
találkozása.

Hosszabb utemelkedéseknél vagy ereszkedőknél, valamint időközönként nagy hidegben is, a lovasoknak és a járműveken ülő menetképeseknek a lóról illetőleg a járművekről le kell szállniuk, hogy utóbbi esetben térszakaszonkénti gyalog menetelés által a tagoknak megmerevedése megakadályoztassék.

A lovasok lóról
szállása.

b) Hidakon, gázlókon, továbbá befagyott vizeken stb. való átkelés.

Kétes állapotban levő hidakat, gázlókat, befagyott vizeket és mocsáros helyeket, az átkelés előtt szorgosan meg kell vizsgálni, gázlókat és más e fajtájú átkelőhelyeket pedig szükség esetén pontosan meg kell jelölni.

Megvizsgálás.

Az átkelésnek valamely hadi (szükségbeli) hidon csak akkor szabad megkezdődnie, ha a hidparancsnok jelentést tett, hogy a közlekedés

Hadi- (szükség-
beli) hidak.

megnyitható A hidparancsnok részéről az átkelésre vonatkozólag tett rendelkezéseknek föltétlenül eleget kell tenni.

Az átkelés a hidakon kettős rendekben, szükség esetén rendekben, lovasságnál kettesével, ütegeknél és vonatoknál, a menetoszlopban fogantositandó. Lovasok és hajtókatona, a rudaslovasok kivételével, leszállnak; a lovak akként vezetendők kézen, hogy az ember a hid széle felé jusson. Szükség esetén ijedős vezetéklóvakat is hasonló módon kell vezettetni.

A löveg (járművek) a hidpálya közepén maradnak.

Gyalogcsapatoknak gyorslépésben (azonban lépés tartás nélkül) kell a hidon átmenetelni.

Ha a csapatnak a hidon meg kellene állani, akkor a soroknak (lövegeknek, járműveknek) nem szabad egymáshoz felzárkozni és a menet a hid bejáratánál azonnal beszüntetendő.

Siklószerűen épült hadihidakon, a tulságos rázkódtatások elkerülése végett, tilos a kerekeket a kerékkötő-saruval fékezni.

Ha valamely ló a hidról a vízbe esik, azt azonnal el kell eresztetni.

Mihelyt valamely osztály a hidon átkelt, a kijáratot azonnal szabaddá kell tennie. A lóraszállítás és a lövegre (járművekre) való felülés csak a hidtól megfelelő távolságban történjék.

Fa- vagy vashidakon «ne tarts lépést»-ben kell átmenetelni.

Gázlókon, ha lehetséges, először a gyalogcsapatok, azután az ütegek és a vonatok és utoljára a lovasság keljen át.

A távközök az osztályok (alosztályok, lövegek és járművek) között, a körülményekhez képest a sorok (rendek) között is az ár erejéhez mértén megnagyobbítandók, hogy a víz ne torlódjék; minden rendben az emberek lehetőleg közel zárkózzanak egymáshoz és egymás kezeit fogják. Hogy egyeseket szédülés el ne fogjon, a legénység valamely gázlón való átkelés előtt arra figyelmeztetendő, hogy mindenki egyenest előre a tulsó partra nézzen.

Befagyott vizeken megfelelő távközökkel kell átkelni és az átkelés előtt teherképességükre nézve megvizsgálandó.

Mocsáros helyeken kellő óvatossággal kell áthatolni; lövegek és járművek lehetőleg gyorsan hajtsanak és e mellett a vágányt változtassák.

A hidhelyek vagy terepakadályokon át készült más átjárók nappal kék zászlókkal, éjjel ezenfelül kék lámpásokkal jelöltetnek.

c) Áthajózás.

Ha az áthajózás utászkomppokkal történik, akkor a szállítás műszaki kivitelére nézve az utásztisztek utasításai szerint kell eljárni; minden másnemű átkelésnél a hajósok, kormányosok és révészek által kötelmeikből kifolyólag támasztott követelmények figyelembe veendőek.

Befagyott vizek,
mocsáros helyek

Az átkelő pontok
megjelölése.

Egyszerű kompokra vagy csolnakokra a legénység egyenként, nagyobb járművekre kettesével, az előrésznél (a jármű orránál), nem pedig a hosszoldalokon át száll be.

Az emberek azután lassanként a hajó hátsó része (a kormány) felé húzódnak és «lábhoz» vett fegyverrel, arczczal a jármű orra felé, egymáshoz zárkozva akként állanak föl, hogy a hajósok a hajószerszámok kezelésében ne zavartassanak, vagy pedig az előkészített ülőhelyeket foglalják el. Elrendelhető a hajó fenekére két vagy három sorba való leülés is, olyképen, hogy minden ember lábai között egy-egy más ember üljön. Erős szélben, különösen ha az az átkelési irány ellen fuj, mindig le kell ülni.

Lovak átszállításánál hajón a lovasok leszállanak, lovaikat egyenként, legföljebb kettesével a jármű orránál bevezetik és lassanként a kormány felé húzódnak.

A lovakat mindenkor a jármű hosszirányára merőlegesen kell állítani. Ha a hajó szélessége a lovak felállítását csak egy sorban engedi meg, akkor két-két egymás mellett álló lónak vagy lópárnak ellenkező irányban kell állania. Ha két sort lehet alakítani, akkor a lovak fejfel egymás felé állítandók.

Kifelé a jámborabb lovak állítandók.

Ha az átszállás alatt valamely ló a vízbe ugrik, azt el kell eresztetni.

Lövegek (járművek) az áthajózáshoz kifogva

kerülnek a vizijárműbe; a fogatok azonban lövegeiktől (járműveiktől) külön választva csak akkor szállíttassanak át, ha ez a vizijárművek szerkezete folytán szükséges.

A legénység és lovak partraszállása ép úgy mint a beszállás, csak a hajó elő részén történjék.

Addig, a míg a kiszállás el nem rendeltetett, senkinek sem szabad helyéről elmozdulni; a kiszállásnak azután rendben és a kijárási felé való tolongás nélkül kell történnie.

Az ülő embereknek csak akkor szabad felkelniök, mikor a kiszállásra reájuk kerül a sor.

Ha valamely vizen való átkelésre tutajok alkalmaztatnak, különös óvatossággal kell eljárni; a csapatnak soha sem szabad tulságos nagy számban egyidejűleg be- vagy kiszállni.

A gyalog csapat rendekben, lovasság leszállva kettesével vonul a tutajra, a legelőbb feljutók annak közepét foglalják el, a többiek pedig jobbra és balra lassanként akkép osztandók szét, hogy a megterhelés lehetőleg egyenletes legyen.

Ha lövegeket (járműveket) kell átszállítani, akkor a legnehezebbek a középbe, a kevésbé megterheltek a tutaj széleire állítandók.

A partraszállásnál a külső sorok (lövegek, járművek) a tutajt legelőbb, a középsők legutoljára hagyják el.

Vágómarhának áthajózását, ha lehetséges, kerülni kell, mert az állatoknak a járművön

Tutajokkal.

Vágómarha átszállítása.

való összeszorítása veszélyessé válhatik; e helyett tanácsos a vágómarhát átgázoltatni vagy átusztatni és azt utána evező csolnakokról hajtatni.

Ütközetmenetek.

Az ütközetmenetek elrendelése.

A rendelkezések — menetintézkedések — rendszerint csak a közvetlenül alárendelt parancsnokokhoz intézendők.

Ha szükséges, akkor a menetintézkedést egy menetértésítésnek kell megelőznie, amely a haladéktalanul foganatosítandó rendszabályokat, mint: felvételezéseket, főzést, járművek harácsolását, a lőszer kiegészítését, a betegek továbbszállítását stb. tartalmazza.

Az ütközetmenetekre vonatkozó intézkedéseknek többnyire a következőket kell tartalmazniok:

- Hireket az ellenségről és az általános saját helyzetet;
- a saját szándékot;
- az egyes oszlopok összeállítását, a parancsnoklasi viszonyokat, a menetvonalakat (menet-területeket) és az egyes oszlopok feladatait;
- az indulásnak vagy bizonyos meghatározott pontokon való beérkezésnek időpontját;
- a parancsnok tartózkodási helyét;
- határozványokat a vonat számára.

Ezen határozott sorrendhez nem kötött rendelkezésekből, a viszonyokhoz képest vagy egye-

sek mint nélkülözhetők elmaradnak vagy azok még egyéb intézkedésekkel kibővítettnek.

Ütközetmeneteknél jelek csak akkor alkalmazandók, ha az feltétlen szükséges.

Ha az ellenséggel való összeütközés valószínű, akkor a parancsnok az ellenséghez legközelebb levő biztosítócsapathoz megy, átadja, ha a főcsapat fölötti parancsnokságot ez ideig maga vezette, ezen parancsnokságot a helyettesítésére hivatottnak, kiadja neki a főcsapat további vezetésére szükséges rendelkezéseket és esetleg visszahagyja nála törzsének egy részét is.

Az ütközet kezdetén az összes ügyeleti tisztesek a «Gyakorlati Szabályzat» által kijelölt helyeikre mennek.

A fogolyőrségek és a csupán menetrendőri célokra kikülönített utóvédek a lehető leggyorsabban alosztályaikhoz vonulnak be; a foglyok az ütközetvonalba elviendők.

A hadosztály egészségügyi-intézet és a hadosztály (hadtest) löszertelep a csapatot az ütközetbe követik és felállításukra vonatkozólag külön utasítást kapnak.

Az egyesített ütközetvonal, az ütközetvonaltól legalább 4 kilométernyire, a málvonaton és az élelmezővonalon 10—16 km.-nyire, a többi vonatok pedig a szükséghez képest még messzebbre tartatnak vissza.

A hadosztály-vonatparancsnok a hadosztálynak összes, az ő körletében levő vonatai fölött

Jelek.

Az ellenséggel való találkozás.

Támpontok az elrendelésre nézve.

A menetintézkedés tartalma.

parancsnokol. Kivétel az ütközet kezdeténél csupán a hadosztály-egészségügyiintézetre, a hadosztály-(hadtest-) löszertelep és a műszaki vonatokra nézve áll be, a melyekkel azután a hadosztályparancsnokság külön rendelkezik.

Vonatőrség és vonatfödőzet.

Általában.

Vonatok mindenkor elegendőképpen őrizendők, és ha ellenséges támadások lehetségesek, megbízható módon biztosítandók.

Vonatőrségek.

A vonatok őrizetére általában az oda szervezetszerűleg beosztott és ezen célra kijelölt személyzet és e mellett még a külön kirendelt vonatőrség szolgál, mely utóbbi a csapatvonatokhoz csapattestüktől, a fő- és törzshadiszállások vonataihoz pedig azoknak törzscsapataitól adatik.

A hadosztálynál összegyűjtött vágómarha a vonatőrséget a hadosztály törzscsapatjától kapja.

A fő- és törzshadiszállások vonatainál az illető vonatparancsnok megkeresésére, a fő-(törzs-) hadiszállás térparancsnoka által:

- a) 1—1 ember körülbelül 10 kocsis őrizetére;
- b) egy-egy pénztárőrség: 1 altiszt és 3 ember a hadtest- és a hadsereg-hadparancsnokságok hadműveleti pénztára számára.

Körülbelül 100 darab vágómarha számára rendszerint elegendő egy vonatőrség, mely 1 őrző-, 3 ember- és 2 lovasból áll.

Az egyes járművekhez kijelölt vonatőrségek a kocsik mellett, a vonatőrségnek netán még fenmaradó része zárkózottan a vonat-(vonatrész-) parancsnok utasítása szerint menetel. A vonatőrségek magatartása.

Vonatőrségeknek a vonat őrizetén felül még az a rendeltetésük, hogy menet alatt, a hol erre szükség van, támogatást nyújtsanak és tettleg segédkezzenek, valamint hogy a vonat menetrendőri felügyeleténél, annak felügyeleténél, biztosításánál és védelmezésénél közreműködjenek.

Ha valamely járműnél menetközben akadályok merülnek föl, erről a vonatőrség a vonat-(vonatrész)-parancsnoknak vagy közegeinek haladéktalanul jelentést tegyen.

A vonatőrségnek kell őrködni a fölött, hogy a hajtólegénység, különösen ellenséges veszély esetében, az oszlopban maradjon és a lovaktól és járművektől semmi szín alatt el ne távozzék.

Ha valamely hajtókatona vagy polgári fuvaros ellenség közelében a sorból kilépne, azon szándékkal, hogy megszökjék, vagy mi több, ha a lovak hámistrángjait önhatalmulag elvágna, akkor az illető, ha a megtörtént tiltó figyelmeztetésnek nem engedelmeskedik és elrettentő példára van szükség, a vonatparancsnok vagy a vonatnál beosztott valamelyik tiszt által vagy ezeknek parancsára, azonnal fölkonczolandó.

A gyalogcsapatok vonatőrségei a szuronyt rejtve tartják és megengedhető nekik, hogy a

hátibőröndöket a járművekre rakják; a lovasság, tábori-(hegyi-) tüzérség és a vonatcsapat vonat-őrségeinek a karabélyt (puskát) hordaniok kell.

Elszállásolás.

A) Általában.

Az elszállásolás
nemei.

Az elhelyezés történik:

laktáborban,
helységtáborokban vagy
táborokban.

Laktáborozások.

Laktáboroknak azon elhelyezési nemet nevezünk, hol az egész csapat fedél alá helyezhető.

Helységtáborok.

Ha a meglevő helységek nem elegendők vagy ha a csapattömegeknek az ellenség közelében beálló összegyűjtése nem engedi meg többé, hogy az egész fedél alá jusson, akkor a csapatok egy részének magában a helységben vagy ahhoz közel táborozni kell. Az elszállásolásnak ezen nemét — helységtábornak nevezzük.

Táborok.

Helységek hiányában, valamint akkor, ha az ellenséggel való közvetlen érintkezésnél harczászati tekintetek a csapatot egy bizonyos meghatározott térhez kötik vagy kiválóan magasfoku harczkészültséget követelnek, táborokba kell szállani.

Csupán fő- és törzshadiszállások, dandár-törzsek, valamint súlyos betegek az egészségügyi intézetnek történő átadásukig, továbbá, ha ez nincsen határozottan megtiltva, a csapattestek

irodái, a tábor helyétől nem messze eső házakban még akkor is elhelyezhetők, ha a csapatok táboroznak.

Ellenség közelében a csapattestek irodái minden este becsomagolandók és a kocsikra felrakandók.

Irodák.

Az elszállásolás előkészítése.

Háboru idején is, a mennyire lehetséges, az elszállásolás előkészítése végett közegek előre küldendők, sőt a polgári hatóságokkal való megállapodás is, a mennyire ez lehetséges, eszközendő.

Háboru idején.

Tehát legalább is az oszlopparancsnokok által a szükséges utasításokkal ellátott vezérkari- vagy egyéb lovasított tisztek a szükséges segédekkel küldendők előre.

A laktáborterületek kiutalása hadműveleti és harczászati tekintetek szerint történik. A csapatoknak a laktáborkörletben való elosztásánál a harczászati kötelék lehetőleg megóvendő. Ha egy helységben több csapatnak kell laktáborozni, akkor azoknak a helységszakaszokat ki kell utalni.

a) laktáboroknál.

Hogy a szállások és istállók egyenletesen legyenek értékesíthetők, a lovasított csapatok a gyalogcsapatokra szétosztandók.

Tisztek feltétlenül osztagaik körletében helyezendők el.

A vonat rendszerint csapatjával egyesítettik. Oly épületeket, melyekben ragályos betegek

vannak, nem szabad igénybe venni, ép oly kevésbé szabad embereket beteg személyekkel egy és ugyanazon helyiségben elhelyezni.

Egészségtelen istállók és olyanok, melyekben ragályos betegségben szenvedő lovak voltak beállítva, a beszállásolástól kizárandók.

A csapatrészek számára kiutalt helyiség szakaszok (esetleg utcák és házak is, ha arra idő van) föliratok által vagy más könnyen felismerhető módon jelölendők meg. A hol szükséges, utmutatók is alkalmazandók.

Ha szükséges, a meglevő kutak, vízfogók és források az egyes csapatrészeknek kiutalandók, továbbá a vizek partjai, tekintettel az ivó és főző víz nyelésére, az itatásra, a főző edények tisztítására, a mosás-, fürdés- és usztatásra való felhasználásra megjelölendők. Folyó vizeknél az erre való helyek, a vízfolyás irányában, a fönt említett sorrendben jelölendők ki.

Szükség esetén a fa-, szalma- és élelmiszer-szükséglet is biztosítandó, mi mellett oda kell törekedni, hogy ezen czikkek a lakosok által a csapatokhoz szállíttassanak vagy legalább az átadásra készen tartassanak.

A telep helyek kiválasztásánál tekintettel kell lenni a talaj szilárdságára, a tűzbiztonságra, elegendő ki- és bejáratokra, valamint lakott háztól való megfelelő távolságra.

Oly helységeken, a hol a házak vagy ház-csoportok nagy távolságra vannak egymástól, a

községi hatóság közvetítése útján gondoskodni kell arról, hogy a csapat beérkezésekor a felállítási helyre kalauzok küldessenek, kik a legénységet szállására vezetik.

Ugyanezen eljárás követendő akkor is, ha a csapat a menetcélt csak a sötétség beállta után éri el. Ezen esetben esetleg világításról is kell gondoskodni.

A dandárparancsnokságok szállásai a dandárnokok utasításai szerint az alárendelt csapat-testek egyikének elszállásolói által biztosítandó. A többi magasabb parancsnokságok a szállásoknak törzseik számára való előkészítése iránt saját belátásuk szerint intézkednek.

Az elszállásolók parancsnokukat alkalmas pontokon, tehát a helység bejárata előtt vagy ott várják, hol az első oszloprészek az utról letérnek, laktáborozásoknál, ellenség közelében lehető magas foku harczkészültségről és az egyes fegyvernemek kölcsönös támogatásának lehetőségéről gondoskodni kell.

A fő- és törzshadiszállások elhelyezésénél a parancsok gyors közvetítésére és az előlről visszafelé menő jelentőszolgálatra tekintettel kell lenni.

A riadóhelyek kiválasztásánál szem előtt tartandó, hogy a csapatok azokról nehézség nélkül elindulhassanak vagy hogy a megszállandó pontokat gyorsan és keresztezések nélkül elérhessék.

Helységtáboroknál hasonló eljárás követendő. A szükséges táborhelyek kiszemelésénél minde-

b) helységtáboroknál.

nekelőtt figyelem fordítandó az egyes csapatoknak vagy csapatrészeknek kijutó szakaszok határozott és úgy a menet folytatása, mint a felriasztás szempontjából czélszerű módon való elhatárolására, továbbá a szabályozásnak lehetőleg oly módon való eszközlésére, hogy a helység nyújtotta előnyökből minden csapat igazságos részt nyerjen.

e) táboroknál.

Oly táboroknál, melyek csupán szállások hiányában foglaltatnak el, a csapatok lehetőleg nagyobb kényelme figyelembe veendő. Ez megkívánja, hogy a táborozás ne történjék tulerős testekben, hogy a táborozásra szánt hely kedvező legyen és hogy a táborszükségletek könnyen legyenek beszerezhetők.

Rendszerint egy dandárnál (vonatoknál 200—300 járóműnél) több egy helyen nem egyesítendő.

Táborhelyek megfelelően tágasak, egészségtelen kigőzölgések és erős szelek ellen óva legyenek, száraz talajjal, valamint elegendő számú jó be- és kijáráttal birjanak és ivóviz, fa, szalma és élelmiszerek közelben kaphatók legyenek; végül ha lehetséges, az ellenség által betekinthetőek ne legyenek.

Rétek, még akkor is, ha szárazaknak látszanak, a táborozásra ritkán alkalmasak. Ellenben száraz talaju ritka erdők rendszerint jó táborhelyeket szolgáltatnak.

Közlekedővonalakat nem szabad sem a tá-

borozásra felhasználni, sem pedig más módon elállani.

Lovasság, ütegek és vonatok számára a táborhelyeket lehetőleg vizek mellett és pedig olykép kell választani, hogy a lovakat itatás végett ne kelljen más csapatok (vonatok) táborán keresztül vezetni. Ütegek és vonatok számára való táborhelyeknek kiválasztásánál továbbá szilárd talajra, tűzbiztonságra és lakott házaktól való megfelelő távolfekvésre kell tekintettel lenni.

A tábor főpontjait, ha szükséges, az árnyékszékek helyeit azonban mindenkor póznák, bokrok stb. által meg kell jelölni.

A magasabb parancsnokságok irodái fekete-sárga zászlókkal és feliratokkal, éjjel ezenfelül lámpákkal jelölendők meg.

Irodák, intézetek stb. megjelölése.

Hasonlólag megjelölendő az alábbiak szállása: minden tábori-egészségügyi intézet egy vöröskereszttel ellátott fehér zászlóval, mely mellé még egy feketesárga zászló tűzendő, éjjel ezenkívül egy vöröskereszttel ellátott lámpával;

minden löszertelep egy kékvörös zászlóval, éjjel ezenfelül egy vörös lámpával és

minden tábori-élelmezőintézet egy sárga zászlóval, éjjel ezenfelül az illető intézet czimfeliratát viselő lámpákkal.

A csapattól félreesőleg egyesített gyalogsági vagy vadászcsapatbeli löszerkocsik felállítási helyei nappal vörös zászlókkal, éjjel ezenfelül zöld lámpákkal jelzendők.

Ha a vonat táborhelyei az uttól félre esnek, a hol könnyen meg nem találhatók, akkor gondoskodni kell arról, hogy az utnak azon pontjain, a honnan a vonatokhoz lehet jutni, szintén egy zászló illetőleg lámpa jelezze a követendő irányt, vagy hogy ott egy küldöncz állittassék fel.

Szolgálat és magatartás laktáborokban.

Állomás ügyeleti-
tiszt.

Minden laktáborhelységben az állomásparancsnok által egy állomás-ügyeletitiszt jelölendő ki, a ki mint az állomásparancsnok közege, annak utasításai szerint az őrs-, ügyeleti- és készségi szolgálatra nézve szükséges részleteket szabályozza és azok végrehajtására felügyel; ezenfelül kötelmeihez tartozik a katonai és egészségügyi rendőrszolgálat kezelése.

Az állomás-ügyeletitiszt szolgálatára törzsesetleg főtisztok is alkalmazandók.

Kisebb viszonyok között a legfőljebbvaló (rangban legidősb) csapat-ügyeletitisztekre háramlík az állomás-ügyeleti szolgálat is.

Állomás (fő-)
őrség.

Minden helységben egy megfelelő erejű állomásőrség tartandó fenn, mely főőrségnek nevezetik, ha tőle más őrségek függnék.

Az állomásszolgálatához szükséges minden felvilágosítás az állomás (fő-) őrségen kérendő ki, illetőleg ott hagyandó vissza; a helységben való elszállásolás kiszemelésére hivatott közegek közül a legfőljebbvaló (rangban legidősb) köteles az

állomás (fő-) őrségnek egy szállaslajstromot átadni, a melyből a magasabb parancsnokok, az irodák és az intézetek szállásai kivehetők.

Hadifoglyok és foglyok, valamint az előőrsök, járőrök és őrségek által elfogott más személyek az állomás (fő-) őrség által vétetnek át és reájuk vonatkozólag az állomás-ügyeletitiszt utasításai kérendők ki.

Oly esetekben, a midőn az állomás (fő-) őrség őrei és járőrei a katonai rendőrszolgálat kezelésére, riadó jelek megfigyelésére stb. nem elegendők, különösen rajtaütések elleni közvetlen biztosításra, a helységkijáratoknál és egyéb fontos pontokra laktáborőrségek állítandók fel, melyek rendszerint a főőrségtől, bizonyos körülmények között a készségtől függenek, azonban az állomás-ügyeletitistnek közvetlenül is alárendelhetők.

A gyalogszolgálatok és a lovasság csapatvonalai (lőszerkocsijai), melyek csapatjaikkal vagy csoportonként egyesítve éjjeleznek, valamint a csapatnál levő (vagy csapatonként egyesített) vágómarha, vonatőrségek által őriztetnek. Minden vonatőrség 1 altiszt- és 3—6 emberből áll. Ezen őrségek az illető csapattestek vagy csoportonkénti egyesítésnél, az állomás (fő-) őrségek által állítandók fel.

A gyalogszolgálatok és lovasság vonatőrségei.

A vonatőrségek az első esetben az illető csapatparancsnoknak, a második esetben az állomás (fő-) őrségnek vannak alárendelve.